

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
t.a.v. Staatssecretaris J. Klijnsma
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Den Haag, 6 september 2013,

Betreft: Reactie internetconsultatie 'reële ambitieovereenkomst'

Geachte mevrouw Klijnsma,

Hierbij reageren wij in het kader van de internetconsultatie graag op uw voorontwerp van de "Wet invoering reële ambitieovereenkomst" van 12 juli 2013.

Wetsvoorstel maakt pensioenstelsel niet houdbaar

Het wetsvoorstel is een uitwerking van het pensioenakkoord uit 2011. Het pensioenakkoord, en de verdere uitwerking daarvan, beogen het pensioenstelsel voor de lange termijn houdbaar te maken. Dit is in onze ogen niet gelukt. Het is schrijnend dat er na vijf jaar discussie en uitwerking geen structurele oplossingen op tafel liggen. Een wanprestatie van formaat.

Geen reële ambitieovereenkomst

Omdat er op dit moment geen pakket op tafel ligt dat de structurele problemen op duurzame wijze oplost, is het in onze ogen onwenselijk om op dit moment onnodig ingrijpende maatregelen te treffen. Het Ministerie zou zich in onze ogen moeten beperken tot die wijzigingen die zo urgent zijn dat zij niet kunnen wachten en die relatief eenvoudig zijn door te voeren.

Dit betekent dat het Kabinet er in onze ogen verstandig aan zou doen, af te zien van de invoering van de "reële ambitieovereenkomst". Het ligt meer voor de hand om te kiezen voor aanscherping van het huidige Financieel Toetsings Kader (FTK) om recht te doen aan het onvoorwaardelijke karakter van de nominale aanspraken die de afgelopen decennia zijn opgebouwd. Dit kan daarnaast eventueel worden aangevuld met de invoering van een meer symmetrische spreidingssystematiek zoals voorgesteld in de brief van uw Ministerie aan de Tweede Kamer van 12 juli j.l. De huidige herstelsystematiek legt onnodig veel risico bij gepensioneerden, met name tegen het eind van het korte termijn herstelplan.

Adresseer de fundamentele problemen

Op dit moment zou het daar volgens ons bij moeten blijven. De politiek en de sociale partners zouden vervolgens hun huiswerk geheel opnieuw moeten doen en op zo kort mogelijke termijn moeten komen met plannen die de grote problemen in het huidige stelsel adresseren, die in de huidige plannen onopgelost blijven.

Wij denken hierbij aan de volgende zaken:

1. Onduidelijkheid over eigendom pensioenmiljarden

Het vermogen dat is opgebouwd in collectieve pensioenfondsen is niet individueel toegeedeeld aan de deelnemers. Dit zorgt ervoor dat beleidskeuzes en aanpassingen in rekenregels (i.e. de rekenrente, de premieberekening etc.) tot grote herverdelingen tussen verschillende groepen deelnemers kunnen leiden. Dit zorgt niet alleen voor veel extra onzekerheid bij alle deelnemersgroepen, maar bewerkstelligt ook dat alle deelnemersgroepen genoodzaakt zijn zich krachtig te organiseren om te voorkomen dat zij benadeeld worden in de besluitvorming. Verschillende groepen komen zodoende door de onduidelijke eigendomsverhoudingen binnen het fonds onnodig tegenover elkaar te staan. Bovendien leidt dit er toe dat zij die het slechts georganiseerd zijn aanzienlijk benadeeld worden (jongeren, laag opgeleiden).

De voorgestelde aanpassingen in het nominale kader lossen dit niet op. De nieuwe voorgestelde “reële ambitieovereenkomst” maakt de onduidelijke eigendomsverhoudingen zelfs alleen nog maar erger, door introductie van een arbitraire rekenrente. Een duurzame hervorming van het stelsel van aanvullende pensioenen zal het eigendom over het pensioenvermogen en de pensioenrisico’s volstrekt helder moeten toekennen aan individuele pensioenspaarders.

2. Perverse ‘solidariteit’

Bedrijfstakpensioenfondsen worden wettelijk verplicht een zogenaamde ‘doorsneepremie’ te hanteren. In combinatie met de ‘doorsneeopbouw’ leidt dit ertoe dat de pensioenpremies voor jongeren ver boven de kostprijs liggen en voor oudere werknemers ver beneden de kostprijs. Deze ‘jongerenbelasting’ is onuitlegbaar, zeker daar een bijkomend effect is dat juist deelnemers met lage inkomens en een vlak carrièreverloop structureel benadeeld worden. In een toekomstbestendig pensioenstelsel is geen sprake van perverse solidariteit zoals het geval is door de heffing van een doorsneepremie i.c.m. doorsneeopbouw.

3. Pensioenuitkering in uitkeringsfase te onzeker

Door de stijgende levensverwachting en de tegenvallende financieel-economische ontwikkelingen hebben de meeste fondsen hun buffers zien verdwijnen. Het gevolg is dat, bij nieuwe tegenvallers, fondsen vrijwel direct weer in onderdekking komen en vrijwel direct moeten overgaan tot afstempeling. Dit feit, gecombineerd met het feit dat veel pensioenfondsen aanzienlijke risico’s nemen in hun beleggingen, zorgt ervoor dat gepensioneerden worden blootgesteld aan enorme inkomensonzekerheid. Dit is een onwenselijke situatie. Een duurzame hervorming van het stelsel zal ervoor moeten zorgen dat er meer leeftijdsdifferentiatie mogelijk is bij het nemen van risico’s. Er moet ruimte blijven om risico’s te nemen, maar tegelijkertijd moeten gepensioneerden meer inkomenszekerheid kunnen krijgen in de uitkeringsfase.

4. Het pensioenstelsel moet aansluiten bij de moderne arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt is structureel veranderd. Het kostwinnersmodel is niet meer de norm, mensen wisselen in hun carrière steeds vaker van werkgever en van sector en ook de overstap van loondienst naar zelfstandig ondernemerschap en vice versa komt steeds meer

voor. Het huidige pensioenstelsel op basis van sectorgebonden pensioenfondsen sluit niet meer aan bij deze realiteit. Een steeds grotere groep bouwt geen pensioen op in de tweede pijler en ook het verplichte wisselen van pensioenfonds bij wisseling van werkgever kan op steeds minder begrip rekenen. Bij het hervormen van het pensioenstelsel zal nadrukkelijk rekening gehouden moeten worden met deze nieuwe realiteit.

5. Macro-economisch destabiliserende werking

Een pensioenstelsel dat op rigide wijze uitgaat van een vast opbouwpercentage kan de economie onnodig destabiliseren. In tijden van economische tegenwind en lage rentestanden moeten premies flink stijgen om het vaste opbouwpercentage te financieren. Dit kan zorgen voor een forse automatische stijging van de spaarquote, juist in tijden waarin de bestedingen al laag zijn. Een duurzaam pensioenstelsel kent een stabielere premie, maar niet, zoals de Stichting voor de Arbeid voor ogen heeft, via de introductie van een zogenaamde 'macrostabiele discontovoet'. Een rekenrente vol arbitraire aannames is namelijk in strijd met de wens dat eigendomsverhoudingen binnen het pensioenfonds duidelijk moeten zijn. Meer voor de hand ligt een flexibel opbouwpercentage of, nog beter, het loslaten van pensioenopbouw op basis van aanspraken en een overstap naar een beschikbare premie systematiek.

Met de vijf bovenstaande knelpunten in gedachten schreven wij reeds een eigen voorstel voor hervorming van het stelsel van aanvullende pensioenen. Wij voegen dit plan als bijlage bij. Hopelijk is dit plan bruikbaar bij de totstandkoming van nieuwe voorstellen om het stelsel van aanvullende pensioenen toekomstbestendig te maken. Gezien het feit dat inmiddels een aantal kostbare jaren verloren is gegaan, dringen wij er op aan dat zowel het Ministerie als de sociale partners nu echt hun verantwoordelijkheid nemen en los komen uit de starre denkwereld die tot de afgelopen jaren van stilstand geleid hebben. De tijd dat de problemen onder het tapijt konden worden geschoven door manipulatie van de rekenrente zijn écht voorbij en de fundamentele vragen moeten in alle openheid op tafel.

Wij rekenen er ondertussen op dat het Ministerie geen onnodige complexe nieuwe regelgeving zal doorvoeren totdat er een gedegen nieuw voorstel ligt. Dit betekent concreet dat wij voorstellen de 'reële ambitieovereenkomst' niet wettelijk mogelijk te maken en de aanpassingen te beperken tot aanscherping van het huidige nominale toetsingskader en eventueel de toevoeging van een meer symmetrische spreidingsystematiek zoals voorgesteld in de brief van uw Ministerie aan de Tweede Kamer van 12 juli j.l.

Hoogachtend,

Jarico Vos
Voorzitter
Hoofdbestuur JOVD

Toon Geenen
Voorzitter
Landelijk Bestuur Jonge Socialisten

Pauline Kastermans
Voorzitter
Landelijke Bestuur Jonge Democraten

Visie voor een nieuw pensioenstelsel

Tijd voor een Nieuw Pensioenstelsel

Het Nederlandse pensioenstelsel is in de afgelopen paar jaar uitgegroeid tot een populair discussiethema. Helaas richt het debat zich veelal op technische details en de belangenstrijd tussen jong en oud. Het gevolg is dat een constructieve discussie over de toekomst van het pensioenstelsel bijna volledig ontbreekt.

De fundamentele problemen van ons pensioenstelsel komen steeds duidelijker naar voren, maar worden door een reeks noodverbandoplossingen gemaskeerd. Ouderen gaan gebukt onder inkomensonzekerheid nu buffers compleet verdwenen zijn, en jongeren maken zich ongerust dat er voor hen niet genoeg overblijft voor als zij zelf met pensioen willen.

De JOVD, Jonge Socialisten en Jonge Democraten zijn daarom bij elkaar gekomen om gezamenlijk een integrale visie op ons pensioenstelsel te formuleren. We hopen hiermee de discussie naar een hoger plan te brengen en een uitweg te creëren uit het generatiedenken. Dit document schetst de hoofdlijnen van onze gezamenlijke visie.

Ons voorstel richt zich op de zogenaamde 2^e pijler van ons pensioenstelsel. De grootste winstpunten zijn dat pensioengerechtigden meer inkomenszekerheid en deelnemers meer zeggenschap zullen krijgen. Het wordt mogelijk zelf een pensioenuitvoerder te kiezen. Deze keuzevrijheid betekent echter niet dat de keus gemaakt kan worden om níet te sparen.

De pensioenpremie en het rendement daarover wordt bijgehouden op een persoonlijke rekening. Hierdoor komt er een einde aan de belangentegenstelling tussen generaties. Bovendien zal de in onze ogen perverse solidariteit van laag- naar hoogopgeleide pensioenspaarders ingedamd worden. De metaalwerker zal niet meer aan het pensioen van zijn eigen manager hoeven mee te betalen. Zelfstandigen gaan meedelen in de voordelen van het tweede pijler pensioen. De uitvoeringskosten zullen omlaag gaan, iets wat alle pensioenspaarders ten goede zal komen.

Naast dit document is er nog een overzicht met belangrijke vragen en de antwoorden daarop, waarin nader toelichting wordt gegeven op de keuzes die gemaakt zijn in ons voorstel.

Het nieuwe stelsel puntsgewijs:

1. De bestaande verplichting tot het betalen van pensioenpremies wordt een algemene spaarplicht. Iedere in Nederland werkende belastingplichtige moet minimaal een deel van zijn inkomen, tot een bepaald bedrag, sparen voor zijn pensioen. Anders dan nu geldt dit dus ook voor ZZP'ers. De overheid stelt de verplichte spaarpremie zodanig vast dat een redelijk pensioen haalbaar is.
2. Deelnemers krijgen binnen zekere grenzen de vrijheid om te kiezen wanneer hun pensioen ingaat, en tevens de vrijheid om meer dan het wettelijk minimaal verplichte pensioen te sparen. Aan de fiscale voordelen van het pensioensparen zit echter wel een maximum verbonden.
3. Werkgevers zijn net als bij de inkomstenbelasting 'inhoudingsplichtig'. Dat betekent dat werkgevers automatisch het verplichte spaarbedrag inhouden en storten op een persoonlijke pensioenrekening. De persoonlijke pensioenrekening is nieuw ten opzichte van het huidige stelsel, waarin de pensioenpremie en het rendement daarover opgaat in het collectieve fonds.
4. De werknemer mag zelf kiezen bij welke erkende pensioenuitvoerder het geld wordt ondergebracht. De gespaarde premies worden door de pensioenuitvoerder echter wel collectief belegd. Op deze manier wordt persoonlijke vrijheid gecombineerd met de schaalvoordelen van collectief sparen. Om hoge transactiekosten te voorkomen worden enige grenzen aan switchen gesteld.
5. Omdat het pensioen momenteel gebonden is aan de werkgever hebben we op dit moment ongeveer 400 werkgever- of sectorgebonden fondsen met elk een eigen pensioenregeling en een eigen bestuur. Doordat in het nieuwe stelsel mensen de vrijheid hebben zelf te kiezen bij welke uitvoerder ze sparen is de band met de sector of werkgever niet meer nodig. Dit zal het aantal uitvoerders helpen terugdringen en daarmee de efficiënte ten goede komen.

6. De beleggingsstrategie van de pensioenfondsen wordt zo ingericht dat naarmate een persoon dichterbij zijn gewenste pensioenleeftijd komt, de beleggingsstrategie minder risicovol wordt. De overheid zal voorschrijven binnen welke marges dit risico zich mag bevinden en houdt toezicht zodat pensioenuitvoerders hieraan voldoen. Dit alles zorgt ervoor dat elke leeftijdsgroep de risico's draagt die bij hun levensfase past. In het huidige stelsel is dat niet mogelijk en moeten jong en oud het doen met een 'one-size fits all' beleggingsbeleid. Gepensioneerden dragen daardoor meer risico's dan wenselijk is.
7. De overheid ziet erop toe dat pensioenspaarders goed door de pensioenuitvoerders geïnformeerd worden over hun tot dan toe opgespaarde pensioenen, de verwachte uiteindelijke pensioenuitkering en de risico's die gelopen worden.
8. Nieuwe pensioenuitvoerders hebben de vrijheid om tot het stelsel toe te treden. Zij moeten in het bezit zijn van een vergunning die door de toezichthouder wordt afgegeven. Door uitvoerders te beperken in de verschillende soorten kosten die zij kunnen inhouden worden de uitvoerders eenvoudig te vergelijken. Daarnaast stelt de overheid eisen die ervoor zorgen dat deze kosten zichtbaar en helder worden gecommuniceerd. Zo worden praktijken zoals we kennen uit de woekerpolisaffaire voorkomen.
9. Net zoals in het huidige stelsel zal het sterfterisico collectief gedeeld worden. De opgebouwde tegoeden van pensioenspaarders die voortijdig overlijden komen ten goede aan deelnemers die juist langer langer leven. Zo wordt voorkomen van mensen die langer leven dan verwacht geconfronteerd kunnen worden met een lege pensioenrekening.
10. De overgang naar een nieuw systeem maakt een goede overgangsregeling noodzakelijk. Zodra het nieuwe systeem voor het aanvullend pensioen is ingevoerd, worden alle nieuwe pensioenen opgebouwd volgens de nieuwe systematiek. Reeds opgebouwde rechten worden niet aangetast. Op vrijwillige basis mag men echter wel besluiten bestaande rechten over te dragen naar het nieuwe systeem.